

Fastlegers inntekter og kostnader i 2018

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2020/ 14

Gunnar Claus og Ingrid Hatlebakk Hove

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 1. april 2020

ISBN 978-82-587-1103-9 (elektronisk)
ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

I dette notatet presenteres fastlegers inntekts- og kostnadsforhold i 2018. Arbeidet er gjennomført på oppdrag for Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

Statistisk sentralbyrå (SSB) har flere ganger tidligere gjennomført kostnads- og inntektsundersøkelser for privatpraktiserende leger for HOD. Arbeidet som presenteres i notatet bygger på undersøkelsene som har blitt gjennomført tidligere. Notatet inneholder tabeller som har blitt publisert tidligere, oppdatert med nyeste tilgjengelige årgang, 2018. I tillegg presenteres nye tabeller som viser hvor fastlegene får sin lønnsinntekt fra.

HOD gjennomfører hvert år inntektsforhandlinger med privatpraktiserende behandlere som har inngått avtale med kommuner og regionale helseforetak. Formålet med dette notatet er å fremskaffe et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene om fastlegenes økonomiske vilkår våren 2020. Partene i forhandlingene er HOD, KS og Legeforeningen.

Arbeidet er i sin helhet finansiert av Helse- og omsorgsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 24. mars 2020

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Dette notatet gir en oversikt over fastlegers inntekter og utgifter. Hovedformålet er å gi et tallgrunnlag som kan være til hjelp i forhandlingene om fastlegers økonomiske vilkår mellom Helse- og omsorgsdepartementet, KS og Legeforeningen.

Det var 4 787 fastleger per 31. desember 2018. De hadde en gjennomsnittlig bruttoinntekt på nesten 1,5 millioner kroner dette året. Men bruttoinntekten viser ikke nødvendigvis hva personene har hatt av inntekter i rollen som fastlege. Bruttoinntekten kan også inkludere inntekter som er tjent utenfor fastlegejobben.

Tilgjengelige data fra skattemeldingen og næringsoppgaven viser oss summen av alle fastlegenes inntekter og kostnader, men ikke hva som stammer fra fastlegedrift, og hva som stammer fra andre aktiviteter. I notatet er det forsøkt ulike tilnærminger for å svare på hva fastleger tjener og hva det koster å drive som fastlege.

I kapittel 3 forsøker vi å finne frem til en populasjon med «representative» fastleger, som blant annet har jobbet som fastleger hele året og ikke er fastlønnet. Vi viser hvordan fastlegers inntekter og kostnader varierer etter ulike forhold. Ikke uventet øker fastlegenes inntekter og kostnader med listelengden. I små kommuner ser det ut til at fastlegers driftsinntekter og -kostnader er lavere enn i større kommuner.

Vi ser også på differansen mellom fastlegenes driftsinntekter og inntekter som vi vet sikkert at stammer fra fastlegedrift. Om lag 40 prosent av fastlegene har driftsinntekter som er minst 10 prosent høyere enn summen av basistilskudd, refusjoner og pasienters egenbetaling.

I kapittel 4 ser vi på spredningen i fastlegenes inntekter og kostnader etter at vi har avgrenset populasjonen for å finne relevante fastleger med tanke på inntektsforhandlingene. Da finner vi at halvparten av fastlegene har driftsinntekter mellom 1,2 millioner kroner og 1,85 millioner kroner.

I kapittel 5 viser vi utviklingen i fastlegenes bruttoinntekt, driftsinntekter- og kostnader fra 2016 til 2018. I gjennomsnitt har bruttoinntekten økt med 4 prosent, mens både driftsinntektene og -kostnadene har økt med 8 prosent.

I kapittel 6 ser vi nærmere på fastlegenes lønnsinntekter. Fastlegene organiserer sin praksis på mange ulike måter. Noen er fastlønnede, noen driver aksjeselskap og lønnes fra selskapet, mens andre driver enkeltpersonforetak og mottar ikke lønn, men næringsinntekt. Mange fastleger driver også med annen virksomhet enn fastlegevirksomheten som påvirker inntekter og kostnader. Ved å koble data fra fastlegeregisteret og sysselsettingsregisteret i SSB kan vi si noe mer om aktiviteten som lønnstaker. Blant 4 787 fastleger per 31.12.2018 var det 2 947 fastleger som hadde drift hele året og én eller flere lønnstakerjobber. I alt sto disse for 1 821 avtalte årsverk fordelt på 4 002 lønnstakerjobber. 34 prosent av disse årsverkene var utenom «allmenn legetjeneste». Totalt 1 448 av fastleger med drift hele året hadde ingen lønnstakerjobber.

I siste del av notatet vurderer vi resultatene og presenterer muligheter for videre analyser.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
1. Bakgrunn.....	6
1.1. Formål.....	6
1.2. Tidligere undersøkelser.....	6
1.3. Prosjektbeskrivelse	6
2. Datakilder	7
2.1. Fastlegeregisteret	7
2.2. KUHR.....	7
2.3. Skattemeldingen	7
2.4. Næringsoppgaven.....	7
3. Avgrensning av fastlegene	7
3.1. Alle fastleger	7
3.2. Mulige avgrensninger.....	8
3.3. Populasjon med utvalgte avgrensninger	11
3.4. Populasjon med ytterligere avgrensninger	15
4. Litt om spredning	16
5. Utvikling over tid.....	17
6. Hvor kommer lønnen fra?	18
6.1. Kobling av fastlegene mot sysselsettingsregisteret.....	18
6.2. Noen definisjoner	22
7. Vurdering av resultatene.....	22
7.1.inntekter og kostnader utenfor fastlegedriften.....	22
7.2. Ulik kostnadsstruktur.....	23
7.3. Skjevheter	23
8. Videre arbeid	24
Referanser.....	25
Vedlegg A: Spesifisering av uoppgitt næring	26
Vedlegg B: Næringsdrivende i sysselsettingsstatistikken	27
Vedlegg C: Tabeller	28

1. Bakgrunn

1.1. Formål

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) gjennomfører hvert år inntektsforhandlinger med privatpraktiserende behandlere som har inngått avtale med kommuner og regionale helseforetak. Partene i forhandlingene har jevnlig fått utført inntekts- og kostnadsundersøkelser til bruk i forhandlingene.

Formålet med undersøkelsen er å lage et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene for fastleger våren 2020.

1.2. Tidligere undersøkelser

Statistisk sentralbyrå (SSB) har med jevne mellomrom opp gjennom årene gjennomført inntekts- og kostnadsundersøkelser for både fastleger og avtalespesialister på oppdrag for Helse- og omsorgsdepartementet til bruk i forhandlingene om økonomiske betingelser.

I SSB-notatet «Fastlegers inntekter og kostnader» fra 2019, er tallmaterialet hentet fra fastlegenes næringsoppgave og skattemelding. Resultatene viser hvordan inntektene og kostnadene har utviklet seg i perioden 2014 til 2017, og hvordan de varierer med listelengde, legens alder, kjønn og kommunistørrelse (Claus og Hove, 2019).

I 2016 etablerte SSB for første gang tallmateriale basert på næringsoppgaven og ligningsdata fra 2014. Populasjonen var fastleger og avtalespesialister som var organisert som enkeltpersonforetak eller som hadde heleid aksjeselskap. Det gjaldt om lag 40 prosent av fastlegene og avtalespesialistene (Hatlebakk mfl., 2016).

Tidligere gjennomførte SSB undersøkelsene ved hjelp av spørreskjema som det var frivillig å svare på. Siste gang undersøkelsen ble gjennomført ved spørreskjema var for inntektsåret 2003. Da svarte kun 30 prosent av legene, og undersøkelsen ble ikke publisert. Den siste undersøkelsen med denne metoden som ble publisert, gjaldt inntektsåret 1998.

Andre aktører har også gjennomført lignende undersøkelser for HOD. I 2018 leverte Legeregnskap AS, i samarbeid med SSB, et tallmateriale som ble brukt som underlag i forhandlingene (Legeregnskap AS, 2018). Tallmaterialet viser inntekter og kostnader for driftsårene 2012 og 2016, og er basert på 532 fastleger som er klienter hos Legeregnskap AS. Deloitte gjennomførte også tilsvarende undersøkelse for HOD for driftsårene 2009 og 2012. Disse undersøkelsene var basert på spørreundersøkelser samt opplysninger fra næringsoppgaven. For driftsåret 2012 besto utvalget av 521 fastleger og 161 avtalespesialister, det vil si 13 prosent av alle fastleger og 20 prosent av alle avtalespesialister.

1.3. Prosjektbeskrivelse

Statistisk sentralbyrå skal oppdatere tabellverket i SSB-notat 2019/18 «Fastlegers inntekter og kostnader» med tall for 2018. Dette gjelder for alle tabeller unntatt tabellene i kapittel 3.

Statistisk sentralbyrå skal arbeide videre med «Hvor kommer lønnen fra» beskrevet i ovenfor nevnte notat. Ved å koble informasjon om fastlegene med informasjon om lønns- og sysselsettingsforhold kan SSB finne ut mer om hvor legene jobber, hvilke næringer og hvilke sektorer de jobber i, og hvilken (avtalt) arbeidstid de har i jobbene som lønnstakere.

2. Datakilder

2.1. Fastlegeregisteret

Fastlegeregisteret gir en oversikt over alle landets fastleger. I denne undersøkelsen er fastlegeregisteret brukt til å danne populasjonen av fastleger. Opplysninger som er hentet fra registeret er varighet på fastlegeavtalene, antall leger ved hvert kontor, listelengde, antall dager fastlegen har hatt vikar, om fastlegene er fastlønnede, har deleliste (to fastleger deler en liste) eller har to lister.

2.2. KUHR

KUHR-databasen (Kontroll og utbetaling av helserefusjoner) er basert på refusjoner som har blitt utbetalt fra HELFO til behandlere. Behandlerne sender refusjonskrav til HELFO for behandlinger/konsultasjoner som helt eller delvis skal dekkes av staten. KUHR-registeret eies av Helsedirektoratet.

Til denne undersøkelsen har SSB bestilt og mottatt følgende variabler fra KUHR-registeret:

- Helsepersonellregisternummer
- Antall regninger
- Antall pasienter på listen
- Sum utbetalte refusjoner (inkludert egenandelsrefusjoner)
- Sum egenandeler betalt av pasienter
- Sum egenandelsrefusjoner (Sum refusjoner utbetalt som følge av at pasienten har fri egenandel)
- Sum egenbetalinger (Pasienters egenbetaling som ikke teller med til opptjening av frikort, f.eks. betaling for materiell)

2.3. Skattemeldingen

Skatteetaten samler årlig inn skattemelding fra alle personer som har skatteplikt til Norge. Skattemeldingen gir oversikt over personers inntekter, fradrag, formue og gjeld.

Fra skattemeldingen har vi hentet informasjon om fastlegenes ulike skattepliktige inntekter.

2.4. Næringsoppgaven

Næringsoppgaven leveres av næringsdrivende og aksjeselskap som tillegg til skattemeldingen. I næringsoppgaven skal blant annet poster fra virksomhetens resultatregnskap og balanse rapporteres.

I dette notatet bruker vi opplysninger fra næringsoppgaven til å presentere inntekts- og kostnadsopplysninger for fastleger.

3. Avgrensning av fastlegene

3.1. Alle fastleger

En tilnærming for å si noe om fastlegenes inntekter og kostnader er å ta utgangspunkt i alle fastleger, for så å utelukke fastleger som ikke er «representative». Deretter kan vi vise inntekter og kostnader til de «representative fastlegene» fordelt etter ulike kriterier.

I dette kapitlet tar vi utgangspunkt i alle fastlegene, men jobber i hovedsak med populasjonen tilsvarende den vi finner i SSBs fastlegestatistikk. Denne populasjonen diskuteres og avgrenses først ut fra noen kriterier som er relativt objektive. Videre foretas en ytterligere avgrensning som baserer seg på kriterier foreslått av KS og Legeforeningen.

I SSBs statistikk over fastleger tas det utgangspunkt i fastleger som har en fastlegeliste per 31.12. i et gitt år. For 2018 gjaldt det 4 787 personer.

Tabell 3.1 Fastleger per 31.12.2018. Gjennomsnittsverdier for poster fra skattemeldingen fordelt etter listelengde, alder og kjønn

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Pensjoner	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	4 787	1 474 000	963 000	401 000	23 000	945 000
0 - 749 pasienter	755	1 259 000	430 000	778 000	21 000	506 000
750 - 999 pasienter	1 138	1 329 000	818 000	436 000	16 000	779 000
1 000 – 1 249 pasienter	1 413	1 434 000	1 053 000	291 000	20 000	989 000
1 250 – 1 499 pasienter	996	1 638 000	1 211 000	277 000	27 000	1 168 000
1 500 eller flere pasienter	485	1 931 000	1 364 000	311 000	42 000	1 434 000
Bosatte i kommunen						
Opptil 5 000 innbyggere	609	1 521 000	582 000	862 000	16 000	664 000
5 001 eller flere innbyggere	4 178	1 467 000	1 019 000	334 000	24 000	986 000
Alder						
29 år og yngre	96	1 077 000	462 000	590 000	0	533 000
30 - 55 år	3 290	1 413 000	933 000	419 000	1 000	891 000
55 - 66 år	1 207	1 632 000	1 073 000	367 000	35 000	1 104 000
67 - 69 år	156	1 701 000	1 096 000	212 000	286 000	1 062 000
70 år og eldre	38	1 829 000	847 000	247 000	466 000	1 142 000
Kjønn						
Menn	2 706	1 614 000	1 040 000	423 000	34 000	1 050 000
Kvinner	2 081	1 292 000	863 000	374 000	8 000	809 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Tabell 3.1 viser gjennomsnittlige skattepliktige inntekter i 2018 for alle som var fastlege per 31.12.2018. Tabellen viser hva fastlegene tjener totalt, ikke hva de tjener på å være fastlege. Alle andre skattepliktige inntekter som for eksempel aksjeutbytte og utleie av eiendom vil inngå i bruttoinntekten. Heller ikke næringsinntekt eller lønnsinntekt kan vi være helt sikre på at bare gjelder fastlegevirksomheten.

Bruttoinntekten er summen av alle fastlegens skattbare inntekter oppgitt i skattemeldingen. Det omfatter ulike typer inntekt som næringsinntekt, lønnsinntekt, pensjoner, utbytte, renteinntekter eller annet. De fleste fastlegene driver enkeltpersonforetak og får næringsinntekt fra fastlegevirksomheten. Noen fastleger driver ikke enkeltpersonforetak, men lønnes av kommunen eller fra et aksjeselskap de selv eier. Mange fastleger har en kombinasjon av næringsinntekt og lønnsinntekt. For eksempel hvis de driver enkeltpersonforetak, men mottar lønn fra kommunen for å ha vakter på sykehjem.

3.2. Mulige avgrensninger

For å kunne si noe om fastlegenes inntekter og kostnader, forsøker vi å avgrense populasjonen til en delpopulasjon av fastleger som jobber heltid og hvor inntekter og kostnader stort sett er knyttet til fastlegeaktiviteten. I de neste avsnittene skal vi se på ulike variabler som kan være til hjelp for å tilnærme oss en slik avgrensning.

Drift hele året

Leger som starter eller slutter sin praksis i løpet av telleåret vil ikke ha inntekter og kostnader som avspeiler et årsverk. Disse tas derfor ut av populasjonen.

Helårsaktivitet måles som drift hele året på samme fastlegeliste. Det betyr at det også utelates noen fastleger som har drift hele året, men bytter fra en fastlegeliste til en annen. Dette kravet utelukker 392 fastleger i 2018.

Tabell 3.2 viser hvordan fastleger som har drift hhv. deler av året og hele året fordeler seg etter ulike kjennemerker ved legen og kommunen avtalen er inngått med.

Tabell 3.2 Fastlege per 31.12.2018. Gjennomsnittsverdier for poster fra skattemeldingen fordelt etter fastlønnet/ikke fastlønnet og antall innbyggere i kommunen

	Antall fastleger	Kvinneandel	Alder	Antall pasienter	Brutto-inntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	4 787	43,5	48	1 100	1 474 000	963 000	401 000	945 000
Drift deler av året	392	52,6	36	849	1 122 000	587 000	495 000	624 000
Drift hele året	4 395	42,7	49	1 123	1 505 000	997 000	393 000	974 000
Bosatte i kommunen								
Opptil 5 000 innbyggere								
Drift deler av året	90	57,8	36	605	1 136 000	264 000	828 000	436 000
Drift hele året	519	44,3	47	764	1 588 000	637 000	868 000	703 000
5 001 - 65 000 innbyggere								
Drift deler av året	227	52	36	887	1 112 000	619 000	454 000	642 000
Drift hele året	2 467	41,3	48	1 097	1 476 000	987 000	382 000	996 000
Mer enn 65 000 innbyggere								
Drift deler av året	75	48	38	1 028	1 135 000	878 000	218 000	797 000
Drift hele året	1 409	44,4	50	1 300	1 527 000	1 147 000	238 000	1 035 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Fastlønnet

Noen kommuner tilbyr fastlønn til noen eller alle sine fastleger. I 2018 var det 601 fastleger som hadde fastlønn. Siden disse legene ikke er direkte omfattet av bestemmelsene i fastlegeavtalen, men har individuelle avtaler med de respektive kommunene, har vi valgt å holde disse legene utenfor populasjonen.

Tabell 3.3 viser hvordan fastleger som er hhv. fastlønnet og ikke fastlønnet fordeler seg etter ulike kjennemerker ved legen og kommunen avtalen er inngått med.

Tabell 3.3 Fastlege per 31.12.2018. Gjennomsnittsverdier for poster fra skattemeldingen fordelt etter fastlønnet/ ikke fastlønnet og antall innbyggere i kommunen

	Antall fastleger	Kvinneandel	Alder	Antall pasienter	Brutto-inntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	4 787	43,5	48	1 100	1 474 000	963 000	401 000	945 000
Fastlønnet	601	54,2	43	697	1 326 000	185 000	1 092 000	487 000
Ikke fastlønnet	4 186	41,9	48	1 158	1 495 000	1 075 000	302 000	1 011 000
Bosatte i kommunen								
Opptil 5 000 innbyggere								
Fastlønnet	313	53,7	44	647	1 412 000	191 000	1 186 000	487 000
Ikke fastlønnet	296	38,5	47	839	1 636 000	996 000	520 000	850 000
5 001 - 65 000 innbyggere								
Fastlønnet	251	54,6	41	731	1 251 000	158 000	1 028 000	473 000
Ikke fastlønnet	2 443	41	47	1 115	1 465 000	1 038 000	322 000	1 017 000
Mer enn 65 000 innbyggere								
Fastlønnet	37	56,8	44	895	1 107 000	308 000	740 000	578 000
Ikke fastlønnet	1 447	44,2	50	1 296	1 517 000	1 154 000	224 000	1 034 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Leger med flere fastlegelister og delelisteleger

I perioder kan en fastlege ha flere fastlegelister. Sannsynligvis skjer dette i hovedsak i sammenheng med flytting. Disse legene vil ha to ulike listelengder og kommunetilhørighet.

I tilfeller der fastleger har flere fastlegelister kobles legen til en av disse listene basert på ulike metoder i SSBs statistikker. For eksempel kan lengste liste eller nyeste liste legges til grunn, eller så kan liste velges tilfeldig. Det er viktig å understreke at dette gjelder få leger og at valg av metode vil gi ulik effekt på tallene. Vi har derfor valgt å holde disse få legene utenfor populasjonen. Av de 4 787 fastlegene i utgangspopulasjonen, er det 27 fastleger som har to lister.

Når det gjelder delelister står det blant annet følgende i «Rammeavtale mellom KS og Den norske legeforening om allmennlegepraksis i fastlegeordningen i kommunene».

Lege over 60 år har rett til å dele sin fastlegeliste med henblikk på nedtrapping og overføring av praksis til annen lege. Legen forplikter seg da til å fratre senest ved fylte 70 år, med mindre kommunen skriftlig samtykker i noe annet. Nedtrappingsperioden kan ikke overstige fem år. Legene må drive praksisen i samme legesenter. Listelengden kan ikke økes mer enn 25 %, beregnet ut fra listelengden ved etablering av delelisten. Maksimalt antall listepasienter er til sammen 2 500. Ved etablering av deleliste gjelder bestemmelsene i punktene 5.4, 5.5, og 5.6 tilsvarende. Lege med minst 50 % varig uførhet har rett til å dele sin liste med annen lege på samme vilkår som i annet ledd.

Dette vil være leger som driver sin praksis under spesielle vilkår og med formål å gå ut av fastlegeordningen og overlate praksisen til en annen. På grunn av de spesielle vilkårene og at det gjelder få fastleger velger vi å utelate disse fra populasjonen.

Av de 4 787 fastlegene i utgangspopulasjonen er det 99 delelisteleger. Ingen av disse har to fastlegelister. Det vil si at disse to kriteriene utelater til sammen 126 fastleger.

Tabell 3.4 viser hvordan fastleger som har hhv. én og to lister, og fastleger som hhv. har deleliste og ikke har deleliste, fordeles seg etter ulike kjennemerker ved legen.

Tabell 3.4 Fastlege per 31.12.2018. Gjennomsnittsverdier fra poster fra skattemeldingen fordelt etter om legen er delelistelege og om legen har én eller to lister

	Antall fastleger	Kvinneandel	Alder	Antall pasienter	Bruttoinntekt	Næringsinntekt	Lønnsregistrert i inntekt	Utbetalte refusjoner KUHR
I alt	4 787	43,5	48	1 100	1 474 000	963 000	401 000	945 000
Fastlegen har én liste	4 760	43,5	48	1 100	1 473 000	963 000	401 000	945 000
Fastlegen har to lister	27	37	42	1 087	1 563 000	983 000	539 000	906 000
Deleliste								
Ikke deleliste	4 688	43,8	47	1 096	1 475 000	965 000	405 000	948 000
Deleliste	99	27,3	65	1 312	1 443 000	855 000	214 000	797 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

3.3. Populasjon med utvalgte avgrensninger

Vår populasjon er etablert med følgende avgrensninger:

- Vi stiller krav til at fastlegen skal ha drift hele året, ikke være fastlønnet, kun ha én liste og ikke være delelistelege.
- Vi bruker næringsoppgaven til å hente opplysninger om fastlegevirksomhetens inntekter og kostnader. Ikke alle fastleger leverer næringsoppgave. Det kan for eksempel være at fastlegen fører næringsoppgave sammen med ektefellen, og at næringsoppgaven leveres av ektefellen.
- Vi bruker ikke næringsoppgaven fra aksjeselskap. Dersom vi skal gjøre det, må vi samtidig se på hvilke andeler fastlegene eier av aksjeselskapene. En slik analyse er utenfor bestillingen i dette prosjektet. SSB gjennomførte en analyse av fastlegenes aksjeselskap i 2017 i SSB-notat 2019/18 (Claus og Hove 2019, s. 9-13).

Når vi skal bruke opplysninger fra næringsoppgaven, står vi igjen med en populasjon av fastleger som har levert næringsoppgave for sitt enkeltpersonsforetak. Med dette tilleggskravet omfatter populasjonen 3 309 fastleger, som vist i tabell 3.5.

Tabell 3.5 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter ulike kriterier

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Listelengde									
0 - 749 pasienter	286	1 294 000	813 000	422 000	821 000	1 274 000	453 000	265 000	624 000
750 - 999 pasienter	780	1 385 000	1 037 000	279 000	1 044 000	1 723 000	680 000	442 000	832 000
1 000 – 1 249 pasienter	1 125	1 468 000	1 207 000	199 000	1 225 000	2 092 000	867 000	521 000	1 002 000
1 250 – 1 499 pasienter	777	1 705 000	1 434 000	165 000	1 480 000	2 437 000	957 000	552 000	1 174 000
1 500 eller flere pasienter	341	2 117 000	1 819 000	134 000	1 846 000	2 929 000	1 083 000	533 000	1 436 000
Bosatte i kommunen									
Opptil 5 000 innbyggere	230	1 738 000	1 182 000	448 000	1 222 000	1 677 000	456 000	279 000	876 000
5 001 eller flere innbyggere	3 079	1 542 000	1 254 000	205 000	1 275 000	2 133 000	859 000	505 000	1 025 000
Alder									
29 år og yngre	26	1 334 000	916 000	406 000	958 000	1 603 000	646 000	408 000	782 000
30 - 55 år	2 308	1 492 000	1 199 000	246 000	1 210 000	2 006 000	796 000	507 000	965 000
55 - 66 år	851	1 693 000	1 380 000	171 000	1 424 000	2 333 000	910 000	452 000	1 134 000
67 - 69 år	103	1 825 000	1 370 000	112 000	1 461 000	2 426 000	965 000	416 000	1 154 000
70 år og eldre	21	1 955 000	1 332 000	45 000	1 233 000	2 230 000	997 000	440 000	1 227 000
Kjønn									
Menn	1 882	1 698 000	1 341 000	243 000	1 398 000	2 263 000	866 000	483 000	1 105 000
Kvinner	1 427	1 368 000	1 128 000	196 000	1 104 000	1 889 000	785 000	497 000	896 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Korte og lange fastlegelister

Lengden på fastlegelistene varierer. Med de avgrensningene vi har gjort til nå er det for eksempel 51 fastleger som har listelengde under 500 personer og 38 fastleger som har fastlegelister med 2 000 pasienter eller mer. Vi har ikke funnet noen naturlig øvre eller nedre grense for utelatelse av noen av disse, derfor tas alle med.

Tabell 3.6 viser hvordan fastlegene i populasjonen fordeler seg etter ulike kjennemerker ved legen og listelengde.

Tabell 3.6 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter listelengde

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Listelengde									
0 - 499 pasienter	51	1 285 000	660 000	514 000	663 000	1 004 000	341 000	179 000	430 000
500 - 749 pasienter	235	1 296 000	846 000	402 000	855 000	1 333 000	478 000	283 000	667 000
750 - 999 pasienter	780	1 385 000	1 037 000	279 000	1 044 000	1 723 000	680 000	442 000	832 000
1 000 - 1 099 pasienter	438	1 408 000	1 132 000	216 000	1 143 000	1 964 000	821 000	515 000	938 000
1 100 - 1 199 pasienter	490	1 469 000	1 207 000	202 000	1 227 000	2 115 000	888 000	507 000	1 017 000
1 200 - 1 299 pasienter	402	1 602 000	1 357 000	168 000	1 399 000	2 330 000	931 000	560 000	1 130 000
1 300 - 1 399 pasienter	325	1 700 000	1 429 000	172 000	1 468 000	2 415 000	947 000	544 000	1 165 000
1 400 - 1 499 pasienter	247	1 795 000	1 517 000	142 000	1 564 000	2 547 000	982 000	564 000	1 205 000
15 000 - 1 999 pasienter	303	2 066 000	1 778 000	133 000	1 812 000	2 829 000	1 017 000	539 000	1 402 000
2 000 - 2 599 pasienter	38	2 526 000	2 146 000	137 000	2 121 000	3 728 000	1 608 000	480 000	1 705 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Lave og høye verdier på driftsinntekter, refusjoner og lignende

Svært høye eller lave verdier på ulike inntekts- og kostnadsvariabler kan være grunn til å holde fastlegen utenfor en populasjon som skal gjenspeile «normal-legen». I hovedsak er det ikke noen verdigrenser som er opplagte valg for slike avgrensninger.

Tabell 3.7 viser blant annet fordelingen av driftsinntekt fra næringsoppgaven og sum refusjoner betalt til fastlegen. Helt til slutt i dette kapitlet er det eksempler på hvordan slike avgrensninger påvirker tallene basert på subjektive kriterier.

Tabell 3.7 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter størrelsen på driftsinntekt og utbetalte refusjoner fra KUHR

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Driftsinntekt									
Null eller negativ driftsinntekt	29	1 354 000	600 000	619 000	-56 000	-1 000	55 000	9 000	1 239 000
1 - 599 999 kroner	124	1 219 000	283 000	674 000	126 000	265 000	139 000	65 000	605 000
600 000 - 1 199 999 kroner	268	1 069 000	536 000	439 000	470 000	948 000	478 000	310 000	411 000
1 200 000 - 1 999 999 kroner	1 020	1 261 000	965 000	247 000	957 000	1 665 000	708 000	447 000	760 000
2 000 000 - 3 999 999 kroner	1 807	1 774 000	1 542 000	142 000	1 604 000	2 577 000	973 000	571 000	1 242 000
4 000 000 - 5 999 999 kroner	57	2 743 000	2 534 000	115 000	2 928 000	4 520 000	1 592 000	599 000	1 931 000
6 000 000 eller mer	4	5 752 000	5 362 000	254 000	5 885 000	13 656 000	7 771 000	835 000	1 526 000
Refusjoner fra KUHR									
Ingen refusjoner	47	947 000	197 000	704 000	113 000	739 000	625 000	411 000	0
1 - 249 999 kroner i refusjoner	129	1 001 000	370 000	506 000	272 000	847 000	575 000	354 000	141 000
250 000 - 499 999 kroner i refusjoner	213	1 140 000	692 000	399 000	633 000	1 232 000	599 000	394 000	385 000
500 000 - 999 999 kroner i refusjoner	1 255	1 319 000	1 032 000	227 000	1 042 000	1 790 000	748 000	463 000	796 000
1 000 000 eller mer i refusjoner	1 665	1 848 000	1 582 000	161 000	1 636 000	2 584 000	948 000	533 000	1 355 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Vikarer

Mange av fastlegene har vikarer i kortere eller lengre tid for eksempel i forbindelse med videreutdanning eller lengre fravær. Legeforeningen har laget en mal for hvordan en vikaravtale kan utformes, men det er ikke krav til ensartet praksis. Det er heller ikke opplagt at det å ha en vikar i en periode fører til lavere inntekt for fastlegen. Om lag 35 prosent av fastlegene har en vikar i kortere eller lengre perioder.

Tabell 3.8 viser fordelingen av antall dager fastlegen har hatt vikar. Antall vikardager viser hvor lang periode vikaren har vært tilknyttet lista og ikke antall dager vedkommende har jobbet. For eksempel kan en lege være vikar på mandag og tirsdag, mens en annen lege er vikar de andre dagene. Da vil disse to vikarene til sammen utgjøre ca. 60 vikardager i løpet av en måned. Dette er årsaken til at antall vikardager kan overstige 365 dager, og det gir også usikkerhet angående omfanget av vikariatet.

Tabell 3.8 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter som fastlegen har vikar og lengden på vikarbruken

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Vikar									
Fastlegen har ikke vikar i løpet av året	2 156	1 649 000	1 375 000	185 000	1 414 000	2 274 000	860 000	502 000	1 137 000
Fastlegen har vikar i løpet av året	1 153	1 382 000	1 014 000	293 000	1 004 000	1 779 000	776 000	464 000	785 000
Antall vikardager									
Ingen vikar på lista	2 156	1 649 000	1 375 000	185 000	1 414 000	2 274 000	860 000	502 000	1 137 000
1 - 9 vikardager	54	1 699 000	1 442 000	196 000	1 438 000	2 252 000	813 000	535 000	1 175 000
10 - 29 vikardager	114	1 596 000	1 235 000	281 000	1 228 000	1 888 000	661 000	427 000	978 000
30 - 59 vikardager	101	1 597 000	1 294 000	233 000	1 379 000	2 201 000	821 000	498 000	1 034 000
60 - 182 vikardager	321	1 377 000	1 067 000	242 000	1 067 000	1 843 000	775 000	442 000	837 000
183 - 273 vikardager	139	1 245 000	782 000	350 000	706 000	1 461 000	755 000	450 000	562 000
274 - 364 vikardager	155	1 228 000	787 000	389 000	733 000	1 442 000	710 000	464 000	577 000
365 - 366 vikardager	170	1 278 000	898 000	305 000	898 000	1 719 000	821 000	467 000	664 000
367 vikardager eller mer	99	1 376 000	942 000	331 000	944 000	1 840 000	896 000	520 000	771 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Ektefelledeling

Hvis fastlegens ektefelle bidrar i driften i enkeltpersonsforetaket kan ikke vedkommende lønnes for innsatsen. Betaling for innsatsen kommer gjennom ektefelledeling av overskuddet i virksomheten. Dette er bestemt i skattereglene som definerer hva datakildene våre inneholder (Skatteetaten 2020). Ved ektefelledeling omfatter næringsoppgaven ikke bare fastlegens aktivitet, men også ektefellens bidrag i virksomheten.

Nesten en fjerdedel av fastlegene har ektefelledeling. Som hovedregel er fastlegens driftsinntekt relativt lik næringsinntekten. Ved ektefelledeling vil denne differansen bli større, og størrelsen på denne differansen sier noe om effekten dette har på tallene. Tabell 3.9 gir eksempler og viser omfanget.

Tabell 3.9 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter om det er ektefelledeling i næringsoppgaven og fastlegens kjønn

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Ikke ektefelledeling	2 549	1 546 000	1 240 000	222 000	1 202 000	2 021 000	819 000	485 000	972 000
Ektefelledeling	760	1 590 000	1 278 000	223 000	1 501 000	2 372 000	871 000	500 000	1 157 000
Ikke ektefelledeling									
Menn	1 262	1 717 000	1 342 000	253 000	1 304 000	2 146 000	842 000	468 000	1 054 000
Kvinner	1 287	1 378 000	1 141 000	192 000	1 103 000	1 898 000	795 000	502 000	891 000
Ektefelledeling									
Menn	620	1 660 000	1 339 000	221 000	1 589 000	2 501 000	912 000	513 000	1 207 000
Kvinner	140	1 279 000	1 009 000	232 000	1 114 000	1 802 000	688 000	445 000	936 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Alder

De yngste og de eldste fastlegene kan ha inntekter og kostnader som er ulike i forhold til det som er vanlig for gruppen. Dette gjelder få personer og det er ikke opplagt hvor aldersgrensen for å være med i populasjonen skal settes. Derfor er fastleger i alle aldre med. Tabell 3.10 viser hvordan fastlegenes inntekter og kostnader varierer med alder.

Tabell 3.10 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter alder og kjønn

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
29 år og yngre	26	1 334 000	916 000	406 000	958 000	1 603 000	646 000	408 000	782 000
30 - 55 år	2 308	1 492 000	1 199 000	246 000	1 210 000	2 006 000	796 000	507 000	965 000
55 - 66 år	851	1 693 000	1 380 000	171 000	1 424 000	2 333 000	910 000	452 000	1 134 000
67 - 69 år	103	1 825 000	1 370 000	112 000	1 461 000	2 426 000	965 000	416 000	1 154 000
70 år og eldre	21	1 955 000	1 332 000	45 000	1 233 000	2 230 000	997 000	440 000	1 227 000
29 år og yngre	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 014 000
Menn	15	1 524 000	1 042 000	470 000	1 140 000	1 880 000	740 000	424 000	846 000
Kvinner	11	1 076 000	744 000	319 000	710 000	1 227 000	517 000	387 000	694 000
30 - 55 år									
Menn	1 182	1 643 000	1 303 000	275 000	1 352 000	2 170 000	818 000	510 000	1 067 000
Kvinner	1 126	1 334 000	1 089 000	214 000	1 061 000	1 834 000	773 000	504 000	858 000
55 - 66 år									
Menn	577	1 777 000	1 419 000	194 000	1 488 000	2 430 000	941 000	441 000	1 174 000
Kvinner	274	1 515 000	1 297 000	122 000	1 288 000	2 130 000	842 000	476 000	1 049 000
67 - 69 år									
Menn	89	1 886 000	1 396 000	121 000	1 502 000	2 494 000	991 000	427 000	1 174 000
Kvinner	14	1 438 000	1 206 000	55 000	1 198 000	1 997 000	798 000	352 000	1 027 000
70 år og eldre									
Begge kjønn	21	1 954 000	1 332 000	44 000	1 233 000	2 230 000	997 000	440 000	1 227 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Driftsinntekt og summen av basistilskudd, refusjoner og pasientbetaling

Fastlegeavtalen har blant mye annet også bestemmelser knyttet til ulike tilskudd, refusjoner og pasientens egenbetaling. Fastlegene mottar basistilskudd for hver pasient på listen, i tillegg mottar de refusjoner fra Helfo og egenbetaling fra pasienter ved konsultasjoner.

Når vi sammenligner inntekter som vi med sikkerhet vet kommer fra fastlegevirksomhet med fastlegens driftsinntekter, kan vi potensielt si noe om hvor mye fastlegene får fra avtalen og hvor mye de får fra andre kilder. Kanskje kan vi også si noe om fastleger som fører sine regnskaper på en måte som gjør at de ikke bør inngå i gruppen «representativ» fastlege.

Tabell 3.11 viser hvordan fastleger fordeler seg etter ulike kjennemerker ved legens inntektstyper og forholdet mellom driftsinntekter og andre inntekter som stammer fra basistilskudd, refusjoner og pasientenes egenbetaling.

Tabell 3.11 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, gjennomsnittsverdier fordelt etter sammenhengen mellom driftsinntekt og summen av basistilskudd/refusjoner/pasientbetaling

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Basistilskudd ¹ /refusjoner/pasientbetaling
I alt	3 309	1 556 000	1 249 000	222 000	1 271 000	2 102 000	831 000	489 000	1 948 000
Mangler driftsinntekter	28	1 374 000	622 000	617 000	-54 000	0	54 000	7 000	2 211 000
Differansen har større negativ verdi enn -10 prosent	371	1 410 000	896 000	380 000	844 000	1 210 000	366 000	192 000	2 023 000
Differansen mellom -10 og 0 prosent	122	1 506 000	1 174 000	235 000	1 222 000	2 001 000	779 000	382 000	2 069 000
Differanse 0 - 10 prosent	1 385	1 567 000	1 359 000	127 000	1 405 000	2 303 000	898 000	538 000	2 169 000
Differanse større enn 10 prosent	1 403	1 591 000	1 253 000	265 000	1 283 000	2 189 000	906 000	537 000	1 693 000

¹ Utjamningstilskudd er ikke med i beløpet. Utjamningstilskudd skal gis til fastleger i kommuner med under 5 000 innbyggere og med kortere gjennomsnittlig listelengde i kommunen enn 1200 (Den norske legeförening, 2020).

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Det er 371 fastleger som har en driftsinntekt som er mer enn 10 prosent lavere enn summen av basistilskudd, refusjoner og pasientbetaling. Det kan skyldes at fastlegen har vikar som får noe av egenbetalingen/refusjonene utbetalt, eller det kan være regnskapsføringer som gjør at det ikke kommer fram i næringsoppgaven for

fastlegens enkeltpersonsforetak. I gjennomsnitt har denne gruppen 813 000 kroner lavere driftsinntekter enn summen av basistilskudd, refusjoner og pasientbetaling.

Gruppen av fastleger i motsatt ende, som har driftsinntekt som er mer enn 10 prosent høyere enn summen av basistilskudd, refusjoner og pasientbetaling, kan ha inntekter fra mange andre kilder enn fastlegeaktivitet.

Organisasjonsformer

Det er mange måter å organisere fastlegevirksomheten. De ulike måtene kan ha ulike fordeler og ulemper, og det kan påvirke innholdet i datakildene vi har valgt å bruke. SSBs notat 2016/34 og 2019/18 drøfter ulike måter å organisere fastlegevirksomheten.

En analyse av sammenhengen mellom ulike måter å organisere fastlegeaktiviteten, samtidig som man gjør ulike avgrensninger som foreslått i dette kapitlet, er krevende. Ressursrammen for dette prosjektet ga ikke rom for en slik analyse.

3.4. Populasjon med ytterligere avgrensninger

I forbindelse med arbeidet for å finne gode og representative fastlegepopulasjoner satte HOD, KS og Legeforeningen noen tilleggskriterier de mener er relevant for å avgrense populasjonen som ble brukt i notatet fra Legeregnskap AS fra 2018. Det er krav om at fastlegen må ha en driftsinntekt ifølge næringsoppgaven som overstiger 600 000 kroner og refusjon fra HELFO som overstiger 250 000 kroner.

Legger vi til disse kriteriene får vi en populasjon på 3 038 fastleger. Tabell 3.12 viser inntekts- og kostnadsopplysninger fra skattemeldingen og næringsoppgaven for fastlegepopulasjonen som er valgt av HOD, KS og Legeforeningen.

Tabell 3.12 Fastleger 2018 med drift hele året, som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, driftsinntekt over 600 000 kr og sum refusjoner fra HELFO over 250 000 kr, gjennomsnittsverdier fordelt etter listelengde, antall bosatte i kommunen, kjønn og alder

	Antall fastleger	Brutto-inntekt	Nærings-inntekt	Lønns-inntekt	Drifts-resultat	Drifts-inntekter	Drifts-kostnader	Kontor-kostnader	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	3 038	1 592 000	1 328 000	188 000	1 369 000	2 237 000	868 000	511 000	1 064 000
0 - 749 pasienter	240	1 359 000	922 000	382 000	938 000	1 436 000	498 000	291 000	705 000
750 - 999 pasienter	701	1 423 000	1 122 000	245 000	1 142 000	1 854 000	711 000	462 000	900 000
1 000 – 1 249 pasienter	1 051	1 496 000	1 271 000	166 000	1 299 000	2 189 000	890 000	538 000	1 039 000
1 250 – 1 499 pasienter	733	1 734 000	1 495 000	139 000	1 556 000	2 541 000	985 000	565 000	1 204 000
1 500 eller flere pasienter	313	2 135 000	1 901 000	102 000	2 003 000	3 161 000	1 158 000	570 000	1 460 000
Bosatte i kommunen									
Opptil 5 000 innbyggere	204	1 819 000	1 297 000	415 000	1 346 000	1 831 000	486 000	299 000	941 000
5 001 eller flere innbyggere	2 834	1 575 000	1 330 000	172 000	1 370 000	2 266 000	896 000	526 000	1 073 000
Alder									
29 år og yngre	20	1 430 000	1 085 000	332 000	1 156 000	1 927 000	771 000	479 000	905 000
30 - 55 år	2 088	1 535 000	1 291 000	206 000	1 318 000	2 152 000	834 000	532 000	1 026 000
55 - 66 år	814	1 701 000	1 415 000	152 000	1 484 000	2 419 000	935 000	466 000	1 147 000
67 - 69 år	98	1 850 000	1 426 000	109 000	1 521 000	2 530 000	1 009 000	433 000	1 179 000
70 år og eldre	18	1 959 000	1 403 000	22 000	1 440 000	2 584 000	1 144 000	511 000	1 252 000
Kjønn									
Menn	1 754	1 722 000	1 413 000	209 000	1 489 000	2 393 000	904 000	506 000	1 137 000
Kvinner	1 284	1 414 000	1 211 000	160 000	1 204 000	2 024 000	820 000	517 000	964 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

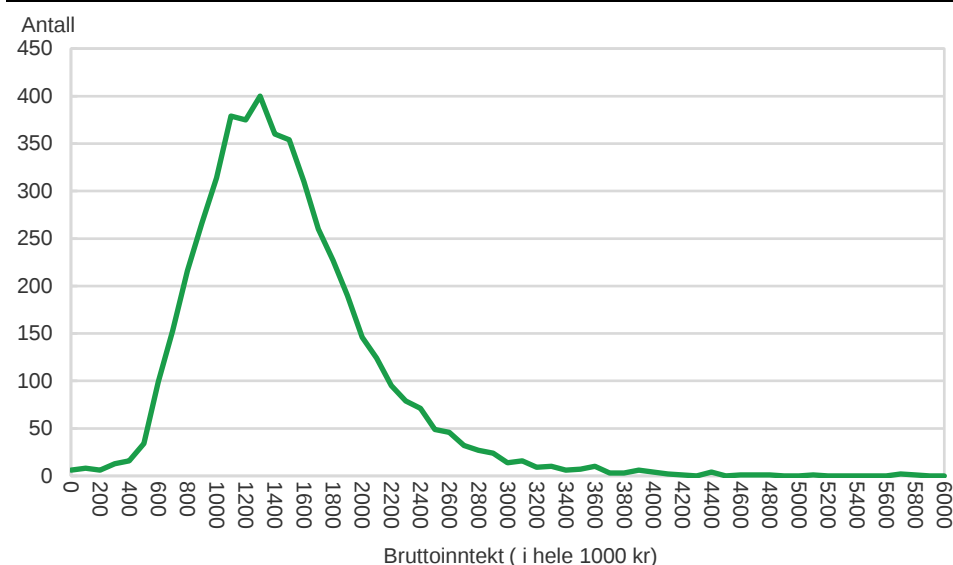
Flere tabeller med denne populasjonen finnes i vedleggene.

4. Litt om spredning

Formålet med dette notatet er å danne en populasjon som omfatter fastlegene som kan fremstå som en «gjengs» fastlege. Ved å utelate deler av populasjonen som av ulike grunner ikke oppfyller antatte krav for å være gjengs fastlege, har gjennomsnittlig bruttoinntekt endret seg fra 1 474 000 kroner til 1 592 000 kroner. Årsaken til at bruttoinntekten er høyere for den nye populasjonen, er at det i hovedsak er fastleger med relativt lave bruttoinntekter som utgår.

Figur 4.1 viser at det er noen fastleger som har så høye bruttoinntekter at det neppe kun skyldes jobben som fastlege innenfor fastlegeavtalen. I figuren er 6 fastleger med bruttoinntekt over 6 millioner kroner utelatt. Disse 6 har en gjennomsnittlig bruttoinntekt på 8,8 millioner kroner. Ved å utelate disse 6 legene blir gjennomsnittsinntekten 9 000 kroner lavere og medianen 400 kroner lavere.

Figur 4.1 Alle fastleger 31.12.2018. Antall fastleger i hvert intervall for bruttoinntekt – 100 000 kroners-intervall. Oppgitt i hele 1 000 kroner

¹4 781 fastleger. 6 fastleger med bruttoinntekt over 6 000 000 kroner er ikke med. Med de 6 legene er medianen 1 376 200 kroner, og gjennomsnittet er 1 474 000 kroner. Uten de 6 legene er medianen 1 375 800 kroner, og gjennomsnittet 1 464 700 kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.1 viser ulike verdier på kvantiler for den populasjonen som er avgrenset i samråd med HOD, KS og Legeforeningen. Tabellen kan være til hjelp for å jobbe videre med avgrensning av fastleger med usannsynlig høye verdier.

Tabellen viser kvantiler for hver variabel. Det er ikke nødvendigvis de samme legene som er i samme kvantil for hver variabel. Selv om en fastlege er blant de 5 prosentene med høyest bruttoinntekt, er ikke nødvendigvis samme lege blant de 5 prosentene med høyest lønnsinntekt.

Tabell 4.1. Fastleger 2018 med drift hele året, som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, driftsinntekt over 600 000 kroner og sum refusjoner fra HELFO over 250 000 kroner, gjennomsnittsverdier fordelt etter spredningsmål

	Antall med verdi/ beløp	Gjennom- snitt	Grenseverdi laveste 5 prosent	Grenseverdi laveste 25 prosent	Median	Grenseverdi øverste 25 prosent	Grenseverdi øverste 10 prosent	Grenseverdi øverste 5 prosent	Grenseverdi øverste 1 prosent
Alder	3 038	48	33	40	47	58	64	66	69
Listelengde	3 038	1 163	696	991	1 150	1 343	1 500	1 693	2 000
Refusjoner registrert i KUHR	3 038	1 064 000	458 000	803 000	1 029 000	1 283 000	1 580 000	1 795 000	2 224 000
Bruttoinntekt	3 038	1 592 000	855 000	1 199 000	1 497 000	1 854 000	2 302 000	2 619 000	3 574 000
Lønnsinntekt	2 559	224 000	5 000	57 000	147 000	305 000	530 000	707 000	1 174 000
Næringsinntekt	3 037	1 328 000	595 000	988 000	1 267 000	1 595 000	1 980 000	2 269 000	2 949 000
Pensjoner	221	262 000	10 000	65 000	270 000	390 000	563 000	628 000	756 000
Driftsresultat	3 038	1 369 000	571 000	1 002 000	1 302 000	1 652 000	2 051 000	2 383 000	3 106 000
Driftsinntekter	3 038	2 237 000	1 136 000	1 757 000	2 165 000	2 602 000	3 125 000	3 510 000	4 481 000
Offentlig tilskudd/refusjoner	2 561	1 505 000	513 000	1 113 000	1 518 000	1 851 000	2 221 000	2 487 000	3 267 000
Leieinntekter	307	126 000	5 000	33 000	75 000	143 000	251 000	328 000	955 000
Driftskostnader	3 036	869 000	262 000	699 000	872 000	1 029 000	1 182 000	1 320 000	1 933 000
Lønnskostnader	882	190 000	1 000	5 000	51 000	392 000	543 000	649 000	1 038 000
Kontorkostnader	3 007	516 000	11 000	169 000	591 000	794 000	924 000	1 001 000	1 168 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

5. Utvikling over tid

Når vi skal si noe om fastlegenes inntekter og kostnader er det relevant å si noe om hvordan utviklingen har vært over tid. I tabell 5.1 viser vi fastlegenes bruttoinntekter i 2016, 2017 og 2018.

Tabell 5.1 Fastleger per 31.12.2016-2018. Gjennomsnittsverdier for poster fra skattemeldingen fordelt etter listelengde, alder og kjønn

	2016		2017		2018		Endring 2016-2018	
	Antall fastleger	Brutto- inntekt	Antall fastleger	Brutto- inntekt	Antall fastleger	Brutto- inntekt	Antall fastleger	Brutto- inntekt
I alt	4 644	1 411 000	4 741	1 445 000	4 787	1 474 000	3 %	4 %
0 - 749 pasienter	670	1 168 000	740	1 213 000	755	1 259 000	13 %	8 %
750 - 999 pasienter	1 060	1 281 000	1 088	1 322 000	1 138	1 329 000	7 %	4 %
1 000 – 1 249 pasienter	1 345	1 351 000	1 379	1 388 000	1 413	1 434 000	5 %	6 %
1 250 – 1 499 pasienter	1 036	1 537 000	1 031	1 598 000	996	1 638 000	-4 %	7 %
1 500 eller flere pasienter	533	1 882 000	503	1 896 000	485	1 931 000	-9 %	3 %
Antall bosatte i kommunen								
Opptil 5 000 innbyggere	594	1 464 000	618	1 478 000	609	1 521 000	3 %	4 %
5 001 eller flere innbyggere	4 050	1 403 000	4 123	1 440 000	4 178	1 467 000	3 %	5 %
Alder								
29 år og yngre	83	1 051 000	96	1 127 000	96	1 077 000	16 %	2 %
30 - 55 år	3 119	1 346 000	3 208	1 378 000	3 290	1 413 000	5 %	5 %
55 - 66 år	1 274	1 566 000	1 247	1 607 000	1 207	1 632 000	-5 %	4 %
67 - 69 år	135	1 607 000	156	1 631 000	156	1 701 000	16 %	6 %
70 år og eldre	33	1 710 000	34	1 904 000	38	1 829 000	15 %	7 %
Kjønn								
Menn	2 709	1 552 000	2 744	1 574 000	2 706	1 614 000	0 %	4 %
Kvinner	1 935	1 214 000	1 997	1 268 000	2 081	1 292 000	8 %	6 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I gjennomsnitt har fastlegenes bruttoinntekt økt med 4 prosent fra 2016 til 2018. I samme perioden har det blitt litt flere fastleger med kortere lister, mens det er færre fastleger med over 1 250 pasienter på listen. Det har også blitt 8 prosent flere kvinnelige fastleger, mens antall mannlige fastleger er uendret.

I tabell 5.2 bruker vi opplysninger fra fastlegenes næringsoppgave til å vise utviklingen i driftskostnader og -inntekter fra 2016 til 2018. I tabellen er det om lag 170 færre fastleger i 2018 enn i 2016. Det skyldes hovedsakelig at flere fastleger mottar fastlønn i 2018 enn i 2016, og dermed er tatt ut av populasjonen.

Tabell 5.2 Fastleger per 31.12.2016-2018. Fastleger med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste¹, gjennomsnittsverdier fordelt etter ulike kriterier

	2016			2017			2018			Endring 2016-2018	
	Antall fast- leger	Drifts- inntekter	Drifts- kostnader	Antall fast- leger	Drifts- inntekter	Drifts- kostnader	Antall fast- leger	Drifts- inntekter	Drifts- kostnader	Drifts- inntekter	Drifts- kostnader
I alt	3 481	1 939 000	769 000	3 330	2 057 000	820 000	3 309	2 102 000	831 000	8 %	8 %
0 - 749 pasienter	364	908 000	328 000	281	1 183 000	417 000	286	1 274 000	453 000	40 %	38 %
750 - 999 pasienter	802	1 534 000	614 000	768	1 676 000	667 000	780	1 723 000	680 000	12 %	11 %
1 000 – 1 249 pasienter	1 098	1 961 000	814 000	1 106	2 037 000	852 000	1 125	2 092 000	867 000	7 %	7 %
1 250 – 1 499 pasienter	828	2 316 000	907 000	816	2 374 000	935 000	777	2 437 000	957 000	5 %	6 %
1 500 eller flere pasienter	389	2 874 000	1 081 000	359	2 898 000	1 104 000	341	2 929 000	1 083 000	2 %	0 %
Bosatte i kommunen											
Opptil 5 000 innbyggere	351	1 193 000	315 000	245	1 648 000	443 000	230	1 677 000	456 000	41 %	45 %
5 001 eller flere innbyggere	3 130	2 022 000	820 000	3 085	2 089 000	850 000	3 079	2 133 000	859 000	5 %	5 %
Alder											
29 år og yngre	28	1 361 000	597 000	27	1 497 000	649 000	26	1 603 000	646 000	18 %	8 %
30 - 55 år	2 390	1 833 000	735 000	2 284	1 951 000	782 000	2 308	2 006 000	796 000	9 %	8 %
55 - 66 år	951	2 211 000	851 000	895	2 330 000	912 000	851	2 333 000	910 000	6 %	7 %
67 - 69 år	88	2 048 000	815 000	103	2 176 000	886 000	103	2 426 000	965 000	18 %	18 %
70 år og eldre	24	1 911 000	919 000	21	2 094 000	969 000	21	2 230 000	997 000	17 %	8 %
Kjønn											
Menn	2 043	2 106 000	806 000	1 937	2 214 000	856 000	1 882	2 263 000	866 000	7 %	7 %
Kvinner	1 438	1 701 000	716 000	1 393	1 838 000	770 000	1 427	1 889 000	785 000	11 %	10 %

¹ I 2016 er fastleger med flere lister også inkludert.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Både driftsinntektene og -kostnadene har i gjennomsnitt økt med 8 prosent fra 2016 til 2018. Dermed er også fastlegenes gjennomsnittlige resultat uendret i perioden.

6. Hvor kommer lønnen fra?

I SSB-notat 2019/18 «Fastlegers inntekter og kostnader» ble alle fastlegene i Norge koblet sammen med data fra skattemeldingen for å finne ut mer om fastlegenes inntekter og kostnader. I notatets kapittel 8 var det ulike forslag til videre arbeid. Et av forslagene var «Hvor kommer lønnen fra?». Dette var beskrevet på følgende måte: «Ved å koble fastlegene mot lønns- og sysselsettingsdata kan vi finne ut mer om hvor legene jobber, innen hvilke næringer og sektor og arbeidstiden i jobbene som lønnstaker.»

6.1. Kobling av fastlegene mot sysselsettingsregisteret

Fastlegene driver i hovedsak fastlegeaktivitet som næringsdrivende. I noen kommuner har fastlegene en fastlønnsavtale. Fastlegeregisteret for 2018 viser at det var 601, eller 12,6 prosent av 4 787 fastleger, som var fastlønnede.

Formålet med kapitlet er å vise hva en sammenkobling av fastlegeregisteret og sysselsettingsdata gir av nye muligheter for å finne ut mer om fastlegene. Dette blir da et grunnlag for å vurdere hvilke konkrete problemstillinger som kan belyses ved bruk av dette materialet.

Noen viktige begreper, definisjoner og sammenhenger

En fastlege er en person som har en fastlegeavtale med en kommune. Dette kan være en avtale der fastlegen får fast lønn for fastlegeaktiviteten eller det kan være andre ordninger, som regel at fastlegen driver som selvstendig næringsdrivende. I begge ordningene kan fastlegen ha andre jobber innenfor eller utenfor fastlegeaktiviteten som betales som lønn eller næringshonorar. Videre i dette kapitlet er disse jobbene benevnt som lønnstakerjobber eller næringsdrivendejobber.

For ordens skyld kan det presiseres at fastlegers aktivitet som er utført som næringsdrivende gjennom eget AS vil sortere under lønnstakerjobber, gitt at de tar ut lønn fra aksjeselskapet.

Sysselsatte lønnstakere i SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk

Før vi går i gang med koblingen er det nødvendig å vite hvordan SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk er bygget opp. Registeret har som formål å si noe om sysselsettingen i Norge på et gitt tidspunkt. Dette måletidspunktet er 16. november. I praksis betyr dette status i den uken 16. november treffer. Statistikken omtales ofte som «per 4. kvartal» i mange sammenhenger. Hoveddatakilden er A-ordningen, der arbeidsgiverne rapporterer inn lønn og ansettelsesforhold for sine ansatte. Hvis en person, ifølge arbeidsgiveren, er ansatt i telleuken og samtidig har mottatt lønn som kan knyttes til denne ansettelsen – regnes personen som sysselsatt.

Selvstendig næringsdrivende regnes også som sysselsatte, men her bestemmes dette på en helt annen måte. Kort beskrivelse av denne prosessen og litt mer om registerbasert sysselsettingsstatistikk finnes i vedlegg B.

To fastlegepopulasjoner

I SSBs statistikk over fastleger tas det utgangspunkt i fastleger som har en fastlegeliste 31.12. For 2018 var det 4 787 personer. Av disse var det 4 395 som var knyttet til en fastlegeliste som var aktiv i hele 2018.

Tabell 6.1. Fastlegene fordelt etter antall jobber og avtalte årsverk som lønnstaker. 2018

	I alt		Fastlegen er aktiv deler av året		Fastlegen er aktiv hele året		Gjennom-
	Antall fast-leger	Antall avtalte årsverk	Antall fast-leger	Antall avtalte årsverk	Antall fast-leger	Antall avtalte årsverk	
I alt	4 787	2 016,5	392	195,5	4 395	1 821,0	
Ingen jobber som lønnstaker	1 561	-	113	-	1 448	-	
En eller flere jobber som lønnstaker	3 226	2 016,6	279	195,4	2 947	1 820,9	0,62
Av dette:							
Fastlegen har en jobb som lønnstaker	2 266	1 162,4	206	122,7	2 060	1 039,6	0,50
Fastlegen har to jobber som lønnstaker	799	679,3	62	61,0	737	618,2	0,84
Fastlegen har tre eller flere jobber som lønnstaker	161	174,9	11	11,7	150	163,1	1,09

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Vi skal finne ut mer om hvor lønnen kommer fra for fastlegene. Derfor ser vi bort fra fastleger som ikke var lønnstakere i 2018. Da gjenstår 2 947 fastleger som har hatt aktive fastlegelister i hele 2018, og et eller flere lønnstakerforhold i 4. kvartal 2018.

Fastleger som var aktive deler av året vil omfatte nystartede og avviklede fastlegeavtaler. Det vil sannsynligvis omfatte personer som kommer fra eller går over på andre jobber. Disse vil ikke ha en lønnstakerjobb parallelt med fastlegeaktiviteten, men før og/eller etterpå.

Alle jobber for alle fastleger

Det var 4 787 fastleger som var aktive per 31.12.2018. Ved å koble disse mot sysselsettingsregisteret for 4. kvartal 2018, finner vi at disse legene hadde til sammen 7 633 jobber. Disse jobbene inkluderer både lønnstakerjobber og næringsdrivendejobber. Dermed inkluderes alle jobber som fastlege, i tillegg til øvrige arbeidsforhold.

Ifølge sysselsettingsregisteret var det 57 fastleger som ikke hadde noen jobb. Det skyldes i hovedsak ulikt telletidspunkt i de ulike grunnlagsregistrene, eller at aktiviteten som næringsdrivende er for liten til at de regnes som sysselsatt. Tabell 6.2 viser alle jobbene fastlegene har fordelt etter næring i 2018.

Tabell 6.2. Alle fastlegenes jobber fordelt etter næring. 2018

	Antall jobber alt	Lønnstaker	Selvstendig
I alt	7 633	4 367	3 266
85 Offentlig administrasjon og forsvar	288	288	-
85 Undervisning	314	312	2
86.101 og 86.102 Somatiske sykehus	139	139	-
86.211 Allmenn legetjeneste	5 670	2 567	3 103
86.903 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	343	343	-
86.904 Annen forebyggende helsetjeneste	170	167	3
87.102 Somatiske sykehjem	183	183	-
Annet/uoppgitt	526	368	158

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Lønnstakerjobber for fastleger med drift hele året

Det var i alt 4 367 lønnstakerjobber utført av 3 226 fastleger i 2018. Av disse var det 2 947 fastleger med drift hele året fordelt på 4 002 lønnstakerjobber. Lønnstakerjobbene er fordelt etter arbeidsgivers næring i tabell 3.

Tabell 6.3. Fastlegenes lønnstakerjobber fordelt etter næring. 2018

	Alle fastleger med lønnstakerjobber		Fastlegen er aktiv deler av året		Fastlegen er aktiv hele året	
	Antall jobber	Antall avtalte årsverk	Antall jobber	Antall avtalte årsverk	Antall jobber	Antall avtalte årsverk
I alt	4 367	2 016,5	365	195,5	4 002	1 821,0
84 Offentlig administrasjon og forsvar	288	103,4	18	10,3	270	93,2
85 Undervisning	312	65,1	10	1,2	302	63,8
86.101 og 86.102 Somatiske sykehus	139	97,8	7	3,9	132	93,9
86.211 Allmenn legetjeneste	2 567	1 351,4	250	149,5	2 317	1 201,9
86.903 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	343	54,0	21	3,6	322	50,4
86.904 Annen forebyggende helsetjeneste	167	60,6	19	9,3	148	51,2
87.102 Somatiske sykehjem	183	56,7	18	6,8	165	49,9
Annet/uoppgitt	368	227,6	22	11,0	346	216,7

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Det meste av fastlegenes avtalte årsverk er innenfor næringer som fastlegene sannsynligvis har som en del av fastlegeavtalen.

Næringen 86.211 «Allmenn legetjeneste» omfatter allmennpraksiser inkludert kommuneleger som driver allmennpraksis, samt kommunal legevakt. Denne næringen utgjør 66 prosent av alle avtalte lønnstakerårsverk. Næringen 86.903 «Helsestasjons-, skolehelse- og forebyggende helsetjeneste» omfatter også oppgaver som kan være en del av fastlegens avtale. Det samme kan gjelde deler av årsverkene innenfor 84 «Offentlig administrasjon og forsvar». Årsverk registrert innenfor hhv. «Undervisning» og «Somatiske sykehus» er sannsynligvis utenfor fastlegeoppgavene. Avtalte årsverk innenfor disse to næringene utgjør 157,7 avtalte årsverk eller 8,7 prosent av totalen for fastleger som hadde drift hele 2018. Antall jobber og avtalte årsverk for de 346 jobbene som inngår i næringen «Annet/uoppgitt» finnes i vedlegg A.

Fastlønnen ifølge fastlegeregisteret

Ifølge fastlegeregisteret var det 449 fastleger som var fastlønnset og som hadde drift hele året. Disse hadde 670 lønnstakerjobber og sto for 488 avtalte årsverk. 81 prosent av disse årsverkene var innenfor næringen 86.211 «Allmenn legetjeneste» der kommunale fastleger og legevakt er plassert.

For fastleger som ikke er fastlønnede ifølge fastlegeregisteret, er det en lavere andel av de avtalte årsverkene som havner i 86.211 «Allmenn legetjeneste», nærmere bestemt 60 prosent. Forskjellen er ikke unaturlig siden fastlegene som ikke er fastlønnede som regel er knyttet til fastlegeavtalen som næringsdrivende enkeltpersonforetak. Dermed vil det for mange av de næringsdrivende fastlegene være inntekter og aktivitet utenfor avtalen som fanges opp som lønn og sysselsetting.

Tabell 6.4 viser fastleger fordelt etter næring og om de er fastlønnet.

Tabell 6.4. Fastleger, lønnstakere, aktiv hele året, etter næring og om de er fastlønnet ifølge fastlegeregisteret. 2018

	Antall jobber i alt	Antall avtalte årsverk i alt	Fastlønnet, antall jobber	Fastlønnet, antall avtalte årsverk	Ikke fastlønnet, antall jobber	Ikke fastlønnet, antall avtalte årsverk
I alt	4 002	1 821,0	670	488,4	3 332	1 332,6
85 Offentlig administrasjon og forsvar	270	93,2	25	12,9	245	80,3
85 Undervisning	302	63,8	19	4,0	283	59,8
86.101 og 86.102 Somatiske sykehus	132	93,9	24	16,7	108	77,2
86.211 Allmenn legetjeneste	2 317	1 201,9	506	395,9	1 811	806,1
86.903 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	322	50,4	17	6,0	305	44,3
86.904 Annen forebyggende helsetjeneste	148	51,2	20	16,6	128	34,6
87.102 Somatiske sykehjem	165	49,9	23	10,8	142	39,1
Annet/uoppgitt	346	216,7	36	25,6	310	191,1

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Fastleger fordelt etter institusjonell sektor

Ved å fordele arbeidsgiverne etter institusjonell sektor kan vi si noe mer om hvor fastlegen jobber. Fastlegeordningen er et kommunalt ansvar. Derfor vil årsverk og jobber som er utført for en arbeidsgiver innenfor kommunal sektor være kandidat for å være en del av fastlegeordningen. Jobbene knyttet til andre sektorer vil imidlertid ikke være det.

En ganske sikker antagelse er at stats- og trygdeforvaltningen og ideelle organisasjoner ikke er arbeidsgivere knyttet til den kommunale fastlegeordningen. Andelen årsverk for disse to er i underkant av 10 prosent for fastlønnede, og noe over 20 prosent for de andre. Private aksjeselskaper kommer vi tilbake til i neste avsnitt.

I tabell 6.5 er fastlegene fordelt etter om de er fastlønnede eller ikke. For de fastlønnede fastlegene er nesten 90 prosent av årsverkene innenfor kommuneforvaltningen. For fastlegene som ikke har en fastlønnsavtale er denne andelen kun 42 prosent.

Tabell 6.5. Lønnstakerjobber for fastleger som er aktive hele året, fordelt etter fastlønnet/ ikke fastlønnet i fastlegeregisteret og institusjonell sektor. 2018

	Antall jobber i alt	Antall avtalte årsverk i alt	Fastlønnet, antall jobber	Fastlønnet, antall avtalte årsverk	Ikke fastlønnet, antall jobber	Ikke fastlønnet, antall avtalte årsverk
I alt	4 002	1 821,0	670	488,4	3 332	1 332,6
kommuneforvaltningen	2 774	1 029,3	586	438,0	2 188	591,3
Stats- og trygdeforvaltningen	612	280,6	60	30,9	552	249,7
Private aksjeselskaper mv.	543	469,6	10	7,1	533	462,5
Ideelle organisasjoner	55	34,5	14	12,4	41	22,1
Annet/uoppgitt	18	7,0	-	-	18	7,0

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Sektor og næring

Ved å se sektor og næring i sammenheng kan man se noen nye sammenhenger. Det er mange årsverk innenfor private aksjeselskaper som sorterer under næringen allmenn legetjeneste. En stikkprøve på en del av disse viser at mange av aksjeselskapene har navn som inneholder ordene «lege», «legekontor», «legesenter» eller «legetjenester», og da ofte i kombinasjon med (legens?) navn.

Det kan tyde på at disse fastlegene har organisert fastlegedriften som et aksjeselskap, og at de mottar lønn fra dette aksjeselskapet.

Tabell 6.6 viser fastleger som er lønnstakere fordelt etter næring og sektor.

Tabell 6.6. Fastleger, aktiv hele året, som er lønnstakere, avtalte årsverk fordelt etter næring og sektor. 2018

	I alt	Kommune- forvaltningen	Stats- og trygdeforvaltningen	Private aksjeselskaper mv.	Annet/ uoppgitt
I alt	1 821,0	1 029,3	280,6	469,6	41,5
85 Offentlig administrasjon og forsvar	93,2	56,1	37,0	-	-
85 Undervisning	63,8	-	61,0	1,5	1,3
86.101 og 86.102 Somatiske sykehus	93,9	-	87,5	3,0	3,4
86.211 Allmenn legetjeneste	1 201,9	793,4	-	405,0	3,5
86.903 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	50,4	50,4	-	-	-
86.904 Annen forebyggende helsetjeneste	51,2	43,2	-	6,5	1,6
87.102 Somatiske sykehjem	49,9	49,0	-	0,4	0,5
Annet/uoppgitt	216,7	37,2	95,1	53,2	31,2

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Videre arbeid

Dette kapitlet sier litt om hvilke statistikker og tabeller som kan bli produsert ved å koble sammen fastlegeregisteret og registerbaserte sysselsettingsdata. Ved å velge andre populasjoner og fordelinger er det for øvrig mulig å finne andre sammenhenger som ikke kommer fram som følge av valgene som er gjort her.

6.2. Noen definisjoner

Drift hele/deler av året

Drift hele året betyr at legen har hatt fastlegeavtale med kommunen i hele kalenderåret. Likevel kan fastlegen av ulike grunner ha vikar i deler av året. Avhengig av avtalen med vikaren(e) vil dette påvirke inntekter og kostnader for legen på fastlegeavtalen.

Lønnstakere

I denne sammenhengen betyr det at personen eller mer presist fastlegen har en eller flere lønnstakerjobber registrert i registerbasert sysselsettingsstatistikk per 4. kvartal 2018.

Næring

Alle lønnstakere er sysselsatt i en virksomhet. Virksomhetens næring finnes i Enhetsregisteret. Det er i hovedsak arbeidsgiveren som bestemmer hvilken næring som blir oppgitt til enhetsregisteret.

7. Vurdering av resultatene

Formålet med dette notatet er å lage et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Legeforeningen og KS, om fastlegenes økonomiske forhold.

7.1. Inntekter og kostnader utenfor fastlegedriften

Inntekts- og kostnadstallene som presenteres i notatet er hentet fra næringsoppgaven og den personlige skattemeldingen. Verken i næringsoppgaven eller skattemeldingen skilles det mellom inntekter og kostnader som kommer fra fastlegeaktivitet, og fra andre kilder. Trolig er det et visst omfang av inntekter og kostnader fra andre kilder. For eksempel opplyser firmaet Kry¹, en privat tilbyder

¹ <https://www.kry.no/>

av allmennlegetjenester på mobil, at flere fastleger har deltidsstilling hos dem. Næringsoppgaven kan også inkludere inntekter og kostnader knyttet til helt annen aktivitet enn legevirksomheten, som utleie av eiendom eller hvis legen er sirkusartist på si.

7.2. Ulik kostnadsstruktur

Fastlegene kan organisere seg på ulike måter. Mens de fleste fastleger driver gruppepraksis, og jobber på legekantor med flere andre fastleger, driver andre fastleger solopraksis. Måten de driver på vil ha betydning for fastlegens kostnadsstruktur.

Fastleger som driver legekantor sammen kan betale en «leie» til legekantoret som til sammen skal dekke alle legekantorets kostnader. Leien kan bruttoføres, og hele legens kostnad fremkommer som «kontorkostnader» i næringsoppgaven. Andre legekantor kan nettoføre kostnadene, for eksempel at legenes basistilskudd går rett til legesenteret, og at et eventuelt overskudd eller underskudd deles av legene ved kantoret. Brutto- eller nettoføring påvirker ikke legens resultat, men totale inntekter og kostnader påvirkes.

Når fastleger driver solopraksis føres gjerne kostnadene til legekantoret direkte i legens næringsoppgave. Lønn til renholdspersonale føres som «lønnskostnader», oppussing som «reparasjon og vedlikehold», og strøm som «kontorkostnader».

7.3. Skjevheter

Det er ulike viktige opplysninger vi ikke har informasjon om. Blant annet hvor mye av de ulike kostnadskomponentene i legekantoret som tilfaller den enkelte fastlege. Vi vet for eksempel ikke hvor mye av legekantorets utgifter som er lønn til legesekretær eller hvor mye av denne lønnen som dekkes av den enkelte fastlege. Vi vet heller ikke noe om hvor mye den enkelte fastlege arbeider. Sannsynligvis er det en sammenheng mellom arbeidsmengde og inntekt/omsetning/kostnader. Det er mange måter å organisere virksomheten på og det er mange måter å føre regnskapene på. Det kan være ulike kombinasjoner av organisasjonsformer, netto-/bruttoføring av regnskapsposter eller at aktivitet som ikke er en del av fastlegeaktiviteten tas med.

De ulike populasjonene som er resultatet av avgrensningene representerer ikke andre enn seg selv. Vi vet ikke stort om hvordan fordelingen er med tanke på viktige manglende opplysninger som er nevnt ovenfor. Vi kan ikke si noe om driftsinntekter og driftskostnader til fastleger som ikke har levert næringsoppgave. Det er opplagt at disse legene også har en eller annen form for regnskap. Dette regnskapet finnes kanskje i ektefellens skattemelding eller fastlegen kan drive som AS.

8. Videre arbeid

I dette notatet har vi forsøkt å beskrive muligheter for å lage ulike statistikk-grunnlag som kan brukes for å belyse inntekter og kostnader for fastlegene. Underveis har vi kommentert ulike områder som det ikke er mulig å si noe om med data som er tilgjengelige for SSB i dag. Det er likevel områder det kan jobbes videre med for å få bedre forståelse av fastlegenes økonomiske forhold. Dette var utenfor ressursrammene for dette prosjektet, men videre arbeid og nye prosjekter kan finne ut mer om disse områdene.

Flere årganger

På sikt kan det bli aktuelt å etablere en fast årlig statistikk basert på noe av det som har framkommet i dette notatet. Dette ligger langt fram i tid, og vil kreve at vi får etablert en god metode. Det vil i så fall være opp til SSBs besluttende organer.

Vikarer

I kapittel 3 er omfanget av fastlegens bruk av vikarer omtalt. Det er kun lengden på vikarperioden som er tatt med, ikke hvor stor andel av fastlegens arbeid vikaren har tatt over i perioden vedkommende har vært vikar. Fastlegeregisteret har opplysninger om vikarens «stillingsprosent», men disse opplysningene blir ikke brukt av SSB. En vurdering av disse opplysningene kan gi grunnlag for bedre data om omfanget av vikarbruk blant fastlegene.

Organisasjonsformer

Det er mulig å undersøke mer knyttet til organisasjonsformer. Fastleger går ofte sammen om å ha et felles legekontor. Legekontoet kan organiseres som et ANS (ansvarlig selskap) eller DA (deltagerlignet selskap). SSB har tilgang til data som er levert til Skatteetaten fra slike selskaper, men har ikke brukt dette i forbindelse med undersøkelsene knyttet til fastlegene.

Referanser

- Claus, Gunnar og Hove, Ingrid Hatlebakk. (2019). Fastlegers inntekter og kostnader. *Notater 2019/18*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/attachment/382743?ts=169d880e218>
- Den norske legeforening. (2014, 4.november) Veileder for Praksiskonsulentordningen (PKO) i Norge. Hentet fra: <https://www.legeforeningen.no/om-oss/publikasjoner/veiledere/veileder-for-praksiskonsulentordningen-pko-i-norge/>
- Den norske legeforening. (2020) Normaltariffen. Hentet fra: <https://normaltariffen.legeforeningen.no/book/Fastlegetariffen-2019-XML-c/m-3803>
- Hatlebakk, Ingrid Myrset, mfl. (2016). Om etablering av et datamateriale med inntekter og kostnader for privatpraktiserende leger med offentlig avtale. *Notater 2016/34*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/om-etablering-av-et-datamateriale-med-inntekter-og-kostnader-for-privatpraktiserende-leger-med-offentlig-avtale>
- Skatteetaten. 2020. «Slik deler ektefeller inntekt fra felles virksomhet» Hentet fra: <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/skatt/skattemelding-naringsdrivende/hjelp-til-skattemelding/slik-deler-ektefeller-inntekt-fra-felles-virksomhet/>

Vedlegg A: Spesifisering av uoppgitt næring

Tabell A.1 «Hvor kommer lønnen fra», fastleger, aktiv hele året, som er lønnstakere, spesifisering av uoppgitt næring, 2018

	Antall jobber i alt	Antall avtalte årsverk
I alt	346	216,7
86.104 Institusjoner i psykisk helsevern for voksne	36	33,8
86.103 Andre somatiske spesialinstitusjoner	31	10,5
86.223 Poliklinikker i psykisk helsevern for voksne	31	28,8
86.107 Rehabiliterings- og opptreningsinstitusjoner	23	14,7
86.909 Andre helsetjenester	20	17,1
86.224 Poliklinikker i psykisk helsevern for barn og unge	16	15,9
86.106 Rusmiddelinstusjoner	14	12,2
72.200 Forskning og utviklingsarbeid innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag	11	3,4
86.902 Fysioterapitjeneste	11	4,4
71.200 Teknisk prøving og analyse	10	2,3
86.221 Spesialisert legetjeneste, unntatt psykiatrisk legetjeneste	10	9
87.302 Bofellesskap for eldre og funksjonshemmede med fast tilknyttet personell hele døgnet	10	2
94.991 Aktiviteter i andre interesseorganisasjoner ikke nevnt annet sted	10	8,2
86.906 Medisinske laboratorietjenester	7	4,9
88.101 Hjemmehjelp	7	2,6
93.130 Treningssentre	7	0,4
94.120 Yrkessammenslutninger	7	2
86.901 Hjemmesykepleie	6	2,9
46.460 Engroshandel med sykepleie- og apotekvarer	5 eller færre	:
65.110 Livsforsikring	5 eller færre	:
68.209 Utleie av egen eller leid fast eiendom ellers	5 eller færre	:
72.190 Annen forskning og annet utviklingsarbeid innen naturvitenskap og teknikk	5 eller færre	:
87.304 Avlastningsboliger/-institusjoner	5 eller færre	:
88.102 Dagsentra/aktivitetssentra for eldre og funksjonshemmede	5 eller færre	:
88.991 Barneverntjenester	5 eller færre	:
93.120 Idrettslag og -klubber	5 eller færre	:
87.202 Omsorgsinstitusjoner for rusmiddelmissbrukere	5 eller færre	:
87.301 Aldershjem	5 eller færre	:
88.998 Kommunale sosialkontortjenester	5 eller færre	:
94.910 Religiøse organisasjoner	5 eller færre	:
62.010 Programmeringstjenester	5 eller færre	:
86.225 Rusmiddelpoliklinikker	5 eller færre	:
86.907 Ambulansetjenester	5 eller færre	:
87.101 Somatiske spesialsykehjem	5 eller færre	:
88.914 Fritidsklubber for barn og ungdom	5 eller færre	:
88.999 Andre sosialtjenester uten botilbud	5 eller færre	:
02.200 Avvirkning	5 eller færre	:
30.113 Bygging av oljeplattformer og moduler	5 eller færre	:
41.200 Oppføring av bygninger	5 eller færre	:
45.310 Agentur- og engroshandel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsykler	5 eller færre	:
46.494 Engroshandel med sportsutstyr	5 eller færre	:
46.510 Engroshandel med datamaskiner, tilleggsutstyr til datamaskiner samt programvare	5 eller færre	:
46.740 Engroshandel med jernvarer, rørleggerartikler og oppvarmingsutstyr	5 eller færre	:
62.020 Konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi	5 eller færre	:
68.100 Kjøp og salg av egen fast eiendom	5 eller færre	:
71.121 Byggeteknisk konsulentvirksomhet	5 eller færre	:
74.909 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet ikke nevnt annet sted	5 eller færre	:
79.903 Opplevelsese-, arrangements- og aktivitetsarrangørvirksomhet	5 eller færre	:
86.105 Institusjoner i psykisk helsevern for barn og unge	5 eller færre	:
86.222 Legetjenester innenfor psykisk helsevern	5 eller færre	:
86.230 Tannhelsetjenester	5 eller færre	:
87.201 Psykiatriske sykehjem	5 eller færre	:
87.305 Barneboliger	5 eller færre	:
87.901 Institusjoner innenfor barne- og ungdomsvern	5 eller færre	:
93.190 Andre sportsaktiviteter	5 eller færre	:
94.200 Arbeidstakerorganisasjoner	5 eller færre	:
94.992 Fond/legat som støtter veldedige og allmennnyttige formål	5 eller færre	:

Kilde: HDIRs fastlegeregister og SSBs sysselsettingsstatistikk.

Vedlegg B: Næringsdrivende i sysselsettingsstatistikken

Næringsdrivende og registerbasert sysselsettingsstatistikk

Det tas utgangspunkt i skattemeldingen for året før telleuka (den uka som treffer 16. november). Det vil si at sysselsatte næringsdrivende per 2018 beregnes ut fra skattemeldingen 2017. Det var i underkant av 330 000 personer som ble skattet for en eller annen næringsinntekt i 2017. Antall personer som skal regnes som sysselsatte næringsdrivende bestemmes av AKU og var 150 000 personer i 2018. Disse 150 000 personene plukkes ut blant de næringsdrivende som ikke er lønnstakere i telleuken (1. i oversikten nedenfor). For alle næringsdrivende som også er lønnstakere i telleuken tas arbeidsforholdet som næringsdrivende med som biarbeidsforhold hvis stillingsprosenten som lønnstaker er under 100 prosent (3. i oversikten nedenfor). Hvis stillingsprosenten som lønnstaker er 100 prosent eller mer tar ikke den næringsdrivende med i sysselsettingsstatistikken i det hele tatt (4. i oversikten nedenfor).

Fastlegene fra fastlegestatistikken i 2018 fordeler seg slik:

1. Bosatte personer som kun er selvstendige (utenfor arbeidsstyrken) og mellom 15 og 74 år (151 293 i alt, av dette 1 439 fastleger).
2. Personer som kun er selvstendige, under 15 år eller over 74 år eller ikke-bosatt (11 857 i alt, av dette 1 fastlege).
3. Personer med selvstendig- og lønnstakerforhold og stillingsprosent mindre enn 100 (48 281 i alt, av dette 1 863 fastleger).
4. Personer med selvstendig- og lønnstakerforhold og stillingsprosent over eller lik 100 (110 640, 909 fastleger).
5. Fastleger som kun er lønnstakere er ikke med i 1 -4 og omfatter 400-500 fastleger.

Selv om dette er en miks av to metoder, med ulik tellemetode blir resultatet en statistikk som omtales som sysselsatte 4. kvartal 2018.

<https://www.ssb.no/regsys>

I den publiserte sysselsettingsstatistikken måles antall personer bosatte i Norge som er sysselsatt. Den sier ikke noe om antall jobber/årsverk, eller jobbing i Norge utført av personer som ikke bor i Norge.

Fastlegene kobles sammen med en variant av sysselsettingsregisteret som inneholder alle jobber i Norge uavhengig av om personen bor i Norge eller ikke. Registeret inneholder avtalt stillingsprosent i referanseuka. Stillingsprosenten brukes som et anslag på årsverk. Det vil si at en person som har avtalt stillingsprosent på 80 prosent 16. november 2018 vil ha avtalt årsverk for 2018 lik 0,8 årsverk. Selvstendig næringsdrivende har ikke noen avtalt arbeidstid og dermed heller ikke avtalte årsverk.

Vedlegg C: Tabeller

Tabell C.1 Fastleger per 31.12.2018. Gjennomsnittsverdier fra skattemeldingen fordelt etter ulike kriterier

	Antall fastleger	Bruttoinntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Pensjoner	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR
I alt	4 787	1 474 000	963 000	401 000	23 000	945 000
Antall leger på kontoret						
1 lege på legekantoret	214	1 489 000	801 000	451 000	65 000	1 187 000
2 leger på legekantoret	598	1 454 000	857 000	480 000	30 000	927 000
3 leger på legekantoret	806	1 470 000	964 000	403 000	20 000	973 000
4 leger på legekantoret	1 016	1 517 000	1 045 000	358 000	23 000	980 000
5 leger på legekantoret	822	1 450 000	1 009 000	347 000	13 000	946 000
6 leger på legekantoret	594	1 483 000	1 030 000	341 000	22 000	944 000
7-9 leger på legekantoret	552	1 434 000	868 000	503 000	16 000	802 000
10 eller flere leger på legekantoret	185	1 497 000	909 000	448 000	26 000	843 000
Listelengde						
0 - 499 pasienter	223	1 250 000	312 000	879 000	31 000	363 000
500 - 749 pasienter	532	1 263 000	479 000	736 000	16 000	566 000
750 - 999 pasienter	1 138	1 329 000	818 000	436 000	16 000	779 000
1 000 - 1 099 pasienter	550	1 378 000	992 000	309 000	14 000	927 000
1 100 - 1 199 pasienter	617	1 440 000	1 047 000	297 000	22 000	995 000
1 200 - 1 299 pasienter	511	1 546 000	1 165 000	258 000	24 000	1 125 000
1 300 - 1 399 pasienter	417	1 632 000	1 195 000	290 000	27 000	1 149 000
1 400 - 1 499 pasienter	314	1 720 000	1 302 000	257 000	32 000	1 220 000
1 500 - 1 999 pasienter	425	1 890 000	1 351 000	305 000	39 000	1 402 000
2 000 - 2 599 pasienter	60	2 218 000	1 456 000	352 000	60 000	1 657 000
Antall bosatte i kommunen						
Opptil 5 000 innbyggere	609	1 521 000	582 000	862 000	16 000	664 000
5 001 - 65 000 innbyggere	2 694	1 445 000	956 000	388 000	22 000	966 000
Mer enn 65 000 innbyggere	1 484	1 507 000	1 133 000	237 000	26 000	1 023 000
Deleliste						
Ikke deleliste 31.12.	4 688	1 475 000	965 000	405 000	19 000	948 000
deleliste 31.12.	99	1 443 000	855 000	214 000	200 000	797 000
Fastlønnet						
Fastlønnet	601	1 326 000	185 000	1 092 000	9 000	487 000
Ikke fastlønnet	4 186	1 495 000	1 075 000	302 000	25 000	1 011 000
Har vikar 31.12.						
Fastlegen har ikke vikar 31.12.	3 865	1 520 000	1 022 000	388 000	23 000	1 012 000
Fastlegen har vikar 31.12.	922	1 283 000	718 000	457 000	23 000	667 000
Vikar						
Fastlegen har ikke vikar i løpet av året	3 111	1 543 000	1 066 000	359 000	23 000	1 059 000
Fastlegen har vikar i løpet av året	1 676	1 346 000	773 000	480 000	22 000	733 000
Antall vikardager						
Ingen vikar på lista	3 111	1 543 000	1 066 000	359 000	23 000	1 059 000
1 - 9 vikardager	77	1 604 000	1 101 000	426 000	9 000	1 091 000
10 - 29 vikardager	163	1 561 000	946 000	537 000	11 000	913 000
30 - 59 vikardager	169	1 490 000	908 000	495 000	26 000	895 000
60 - 182 vikardager	494	1 330 000	787 000	460 000	19 000	761 000
183 - 273 vikardager	218	1 247 000	576 000	552 000	22 000	556 000
274 - 364 vikardager	217	1 197 000	616 000	506 000	25 000	531 000
365 - 366 vikardager	212	1 254 000	731 000	423 000	31 000	641 000
367 vikardager eller mer	126	1 365 000	798 000	428 000	35 000	767 000
Antall lister						
Fastlegen har en liste	4 760	1 473 000	963 000	401 000	23 000	945 000
Fastlegen har to lister	27	1 563 000	983 000	539 000	0	906 000
Aktiv hele året						
Aktiv deler av året	392	1 122 000	587 000	495 000	4 000	624 000
Aktiv hele året	4 395	1 505 000	997 000	393 000	24 000	974 000
Næringsoppgave						
Har næringsoppgave	4 040	1 520 000	1 128 000	310 000	21 000	947 000
Har ikke næringsoppgave	747	1 227 000	71 000	895 000	32 000	934 000
Alder						
29 år og yngre	96	1 077 000	462 000	590 000	0	533 000
30 - 55 år	3 290	1 413 000	933 000	419 000	1 000	891 000
55 - 66 år	1 207	1 632 000	1 073 000	367 000	35 000	1 104 000
67 - 69 år	156	1 701 000	1 096 000	212 000	286 000	1 062 000
70 år og eldre	38	1 829 000	847 000	247 000	466 000	1 142 000
Kjønn						
Menn	2 706	1 614 000	1 040 000	423 000	34 000	1 050 000
Kvinner	2 081	1 292 000	863 000	374 000	8 000	809 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR.

Tabell C.2 Fastleger 2018 med drift hele året som har levert næringsoppgave, ikke fastlønnet, ikke deleliste og én fastlegeliste, driftsinntekt over 600 000 kroner og sum refusjoner fra HELFO over 250 000 kroner. Gjennomsnittsverdier fordelt utvalgte kriterier

	I alt	1- 5 000 innbyggere	5 001 eller flere innbyggere	29 år og yngre	30 – 55 år	55 – 66 år	67 – 69 år	70 år og eldre	Menn	Kvinner	Fastlegen har ikke vikar 31.12	Fastlegen har vikar 31.12	Ikke ektefelle- deling	Ektefelle- deling
Antall fastleger	3 038	204	2 834	20	2 088	814	98	18	1 754	1 284	2 543	495	2 311	727
Prosentandel kvinner	42,3	37,7	42,6	35	47,7	32,7	13,3	11,1	-	100	40,3	52,1	50,2	17,2
Gjennomsnittsalder	48,5	47,6	48,5	28,9	42,7	61,1	67,8	71,3	49,8	46,7	48,8	47,1	48	50
Gjennomsnittlig antall pasienter på lista 31.12.	1 163	881	1 183	984	1 131	1 239	1 197	1 445	1 204	1 107	1 156	1 195	1 148	1 210
Utbetalte refusjoner														
registrert i KUHR	1 064 000	941 000	1 073 000	905 000	1 026 000	1 147 000	1 179 000	1 252 000	1 137 000	964 000	1 101 000	873 000	1 025 000	1 187 000
Egenandel betalt av pasient	386 000	288 000	393 000	302 000	365 000	434 000	437 000	517 000	415 000	347 000	399 000	321 000	375 000	422 000
Pasientens egenbetaling som ikke teller med til opptjening av frikort	32 000	21 000	32 000	23 000	33 000	29 000	27 000	19 000	32 000	31 000	33 000	26 000	31 000	33 000
Beregnet basistilskudd	565 000	428 000	575 000	478 000	550 000	602 000	582 000	702 000	585 000	538 000	562 000	581 000	558 000	588 000
Bruttoinntekt	1 592 000	1 819 000	1 575 000	1 430 000	1 535 000	1 701 000	1 850 000	1 959 000	1 722 000	1 414 000	1 630 000	1 398 000	1 585 000	1 612 000
Lønnsinntekt	188 000	415 000	172 000	332 000	206 000	152 000	109 000	22 000	209 000	160 000	185 000	203 000	184 000	203 000
Næringsinntekt	1 328 000	1 297 000	1 330 000	1 085 000	1 291 000	1 415 000	1 426 000	1 403 000	1 413 000	1 211 000	1 368 000	1 120 000	1 329 000	1 323 000
Pensjoner	19 000	20 000	19 000	0	1 000	28 000	260 000	436 000	29 000	5 000	18 000	23 000	17 000	24 000
Sum skattepliktig utbytte+aksjefond	13 000	8 000	13 000	1 000	7 000	26 000	11 000	51 000	17 000	7 000	13 000	12 000	12 000	15 000
Driftsresultat	1 369 000	1 346 000	1 370 000	1 156 000	1 318 000	1 484 000	1 521 000	1 440 000	1 489 000	1 204 000	1 416 000	1 127 000	1 309 000	1 557 000
Driftsinntekter	2 237 000	1 831 000	2 266 000	1 927 000	2 152 000	2 419 000	2 530 000	2 584 000	2 393 000	2 024 000	2 284 000	1 998 000	2 168 000	2 456 000
Salgsinntekter	891 000	885 000	891 000	1 002 000	858 000	948 000	1 037 000	1 149 000	987 000	759 000	912 000	781 000	864 000	976 000
Offentlig tilskudd/refusjoner	1 269 000	886 000	1 297 000	916 000	1 231 000	1 359 000	1 415 000	1 194 000	1 323 000	1 195 000	1 298 000	1 122 000	1 224 000	1 411 000
Leieinntekter	13 000	4 000	13 000	0	10 000	19 000	12 000	25 000	12 000	14 000	9 000	30 000	14 000	8 000
Driftskostnader	868 000	486 000	896 000	771 000	834 000	935 000	1 009 000	1 144 000	904 000	820 000	868 000	871 000	859 000	899 000
Varekostnad	24 000	13 000	24 000	54 000	17 000	35 000	52 000	60 000	29 000	17 000	23 000	27 000	24 000	23 000
Lønnskostnader	55 000	26 000	57 000	6 000	33 000	93 000	175 000	302 000	71 000	34 000	58 000	41 000	50 000	72 000
Kontorkostnader	511 000	299 000	526 000	479 000	532 000	466 000	433 000	511 000	506 000	517 000	511 000	509 000	509 000	515 000
Leie maskiner, inventar og transportmidler	31 000	5 000	33 000	2 000	26 000	46 000	31 000	4 000	33 000	28 000	31 000	30 000	33 000	26 000
Av- og nedskrivninger	36 000	20 000	38 000	75 000	44 000	19 000	23 000	10 000	37 000	36 000	36 000	39 000	36 000	39 000